

Proefexamen Logica, met oefeningen

28 november 2018

Algemene opmerkingen bij:

- Vraag 1: Definitie dialectiek + passend bij argumentatieleer
 - ✓ Definities moeten precies zijn. Dit wilt niet zeggen dat elk woord exact uit het handboek moet worden overgenomen, maar wel dat de volledige lading gedekt moet zijn. Let daarbij vooral op met vage omschrijvingen.
 - ✓ Geef niet zomaar alle mogelijke verschillen weer tussen de argumentatieleer en de formele logica, maar geef duidelijk aan waarom de dialectiek, op basis van Aristoteles' definitie, beter past bij de argumentatieleer.
 - ✓ Vermijd verwarring: de gronden uit de argumentatieleer zijn niet per se waar, maar waarschijnlijk of aannemelijk, en er worden hier geen redeneringen of argumentaties aangevoerd, maar argumenten.

- Vraag 2: Redeneerschema vs. redeneervorm
 - ✓ Geef zo accuraat mogelijk weer wat een redeneerschema en -vorm precies (kunnen) aantonen. Zo wordt een schema niet opgesteld om enkel meer duidelijkheid te verkrijgen over redeneringen, maar om het onderscheid aan te brengen tussen premissen en conclusie. Een vorm wordt ook niet gebruikt om een redenering louter te beoordelen, maar om er de geldigheid van na te gaan.
 - ✓ Slechts gewag maken van het onderscheid tussen oppervlakte- en dieptestructuur is hier niet voldoende. Dit zegt immers niets met betrekking tot het onderzoek naar de geldigheid van redeneringen.

- Vraag 3: Illocutionaire en perlocutionaire aspect
 - ✓ Maak in je antwoord duidelijk het onderscheid tussen wat het illocutionaire en wat het perlocutionaire aspect is. Het locutionaire aspect werd hier niet gevraagd, want is eigenlijk gegeven.
 - ✓ Vermijd elke verwarring tussen locutionair-illocutionair en illocutionair-perlocutionair. Kortweg is het locutionaire wat er *gezegd* wordt, het illocutionaire wat er *bedoeld* wordt en het perlocutionaire wat er *beoogd* wordt.

- Vraag 4: Drogredenen

- ✓ De eerste drogreden was geen *argumentum ad verecundiam*, omdat men hier geen onterecht beroep doet op gezag (het valt te verwachten dat kranten en het nieuws inderdaad over belangrijke gebeurtenissen berichten), noch de bedoeling heeft om de spreker tot schaamte aan te zetten. Het was wel een *argumentum ad ignorantiam*, omdat vanuit het gebrek aan berichtgeving wordt geconcludeerd dat iets (met zekerheid) niet heeft plaatsgevonden.
- ✓ De tweede drogreden was een moeilijke. Het is geen drogreden *extra dictionem* (bv. onterechte generalisatie of particularisatie), omdat de drogreden hier afhankelijk is van de formulering. Wanneer je immers bepaalde woorden (i.e. valkuil) verandert door synoniemen, dan zal de drogreden verdwijnen. Binnen de categorie *in dictione* is het ook niet helemaal juist er een drogreden van strekking in te zien. Het is wel een voorbeeld van meerzinnigheid, omdat het woord ‘valkuil’ net twee verschillende betekenissen heeft: als een kuil in de grond en als een uil die ook sterk op een valk lijkt (van het geslacht *ninox*, zie <https://nl.wikipedia.org/wiki/Valkuilen>). In zijn eerste betekenis valt een valkuil inderdaad te mijden, omdat je erin klem kan zitten, gewond kan raken, enz. In zijn tweede betekenis is een valkuil, als middelgrote roofvogel, echter niet gevaarlijk, maar net fascinerend.

- Vraag 5: Waarheidswaarde ‘geen A is B’ via logisch vierkant

- ✓ De uitspraak ‘geen A is B’ is een E-zin en geen A-zin. Dat kan je duidelijker zien wanneer je de uitspraak zou omzetten naar de standaardvorm ‘alle A zijn niet B’. Dan zie je inderdaad goed dat het gaat om een universeel ontkennende zin.
- ✓ Benoem de relaties tussen de categorische uitspraken juist!
- ✓ Een alternatieve weg, anders dan in de verbeterleutel, is via subcontrairheid besluiten dat ‘sommige A zijn B’ waar moet zijn, van waaruit je kan zeggen dat ‘geen A is B’, als contradictie hiervan, dan onwaar wordt.
- ✓ Let op: de onwaarheid van een uitspraak verandert de structuur van de uitspraak niet. Als ‘geen A is B’ onwaar is, betekent dat niet dat die uitspraak dan ‘geen A is niet B’ wordt. De (on)waarheid van een uitspraak slaat op de inhoud en niet op de vorm.

- Vraag 6: Logische wet

- ✓ Een logische wet of tautologie is géén redenering, maar een zinsfunctie (in symbolen) of uitspraak (in woorden), en meer bepaald een uitspraak die altijd waar is (op basis van de vorm). Een geldige redeneervorm is, omgezet naar een zinsfunctie, wel steeds een tautologie, maar het omgekeerde is niet altijd mogelijk. De functie ‘ $p \vee \neg p$ ’ is zo ook een logische wet, maar valt niet als redeneervorm te herschrijven.
- ✓ Vermijd vage omschrijvingen in de definitie als ‘iets’ of ‘een ding’.
- ✓ Geef aan wat een logische wet *is*, en niet wat een logische wet *doet* of waarmee ze verband houdt. Het klopt dat logische wetten verband houden met regels, maar dit werd hier eigenlijk niet gevraagd.

- Vraag 7: Syllogisme

- ✓ Het woord ‘want’ geeft aan dat wat eraan voorafgaat de conclusie is die kan worden afgeleid uit de daaropvolgende zinnen, die de premissen vormen. Wanneer je het syllogisme opstelt, vergeet dan de afleidingsstreep niet.
- ✓ Vergeet niet te vermelden van welke figuur het syllogisme is als dat gevraagd wordt.
- ✓ Maak dat de premissen de juiste plaats krijgen in het syllogisme. Indien je Maior en Minor verwisselt dan blijft het nog steeds een geldig syllogisme, maar dan wordt het aanzien als een EAO-syllogisme en is de figuur ook verkeerd (1de figuur i.p.v. 4de).
- ✓ Een bijkomende moeilijkheid hier was dat de Maior een exclusieve zin vormt van het type ‘alleen H zijn G’, wat omgezet naar de standaardvorm ‘alle G zijn H’ wordt. Indien je de subject- en predikaatterm niet van plaats zou gewijzigd hebben, dan blijft het nog steeds een AEO-syllogisme, maar is de figuur verkeerd (3de figuur i.p.v. 4de) en zal de geldigheidsbeoordeling ook anders uitvallen (ongeldig i.p.v. geldig).
- ✓ Het bepalen en dus aantonen van de geldigheid van een syllogisme doe je a.d.h.v. de regels van de geldigheid: indien aan alle regels voldaan is, dan is het syllogisme geldig. Indien er minstens één regel geschonden is, dan is het syllogisme ongeldig. Let op met de zogenaamde *latius hos*-regel. Het enige dat niet mag volgens deze regel is dat een term ongedistribueerd (particulier) in de premissen gedistribueerd (universeel) is in de conclusie. Het omgekeerde kan dus wel.

- Vraag 8: Oefening elementaire redeneervormen

- ✓ Als je bewerkingen uitvoert, geef dan in de marge ook telkens weer welke bewerkingen je hebt uitgevoerd.
- ✓ Simplificatie is niet mogelijk bij een disjunctie, enkel bij een conjunctie!
- ✓ De moeilijkheid is dat je bepaalde argumenten als blokken moet beschouwen. Bij het toepassen van de distributie-regel moet je zo de argumenten ‘ $\neg q$ ’ en ‘ $\neg r$ ’ beschouwen als de blokken ‘Q’ en ‘R’ uit de logische wet. Bij het toepassen van de implicatie-regel moet je zo ‘ $(q \vee r)$ ’ beschouwen als het blok ‘P’ uit de logische wet.

- Vraag 9: Oefening waarheidsbomen

- ✓ Als je een redenering op zijn geldigheid wilt onderzoeken, dan moet je er eerst de bijhorende redeneervorm voor vinden. Het woord ‘dus’ geeft aan dat het eerste deel van de derde zin de conclusie is, onderscheiden van het tweede deel van diezelfde zin, die opnieuw als een premisse fungeert (zie ‘aangezien’).
- ✓ De eerste zin drukt hier een equivalentie uit van twee uitspraken. De tweede zin drukt een disjunctie uit. Een alternatieve schrijfwijze hiervoor is de implicatie $q \rightarrow r$.
- ✓ Bij het maken van een waarheidsboom neem je de premissen van de redeneervorm over en ontken je de conclusie. Dat doe je omdat je op zoek bent naar een tegenvoorbeeld, en dat zal je maar kunnen vinden wanneer de premissen bevestigd worden (‘waar’ zijn) én de conclusie ontkend wordt (‘onwaar’ is).
- ✓ Vergeet bij een waarheidsboom de gebruikte regels en stappen niet te vermelden in de marge. Vergeet evenmin je besluit te schrijven over de redeneervorm (geldig/ongeldig) na het maken van de waarheidsboom. De regel is dat wanneer minstens één pad in de boom open blijft, de redeneervorm ongeldig is.